

Riksdagens protokoll

1994/95:31

Tisdagen den 29 november

Kl. 14.00 – 15.48

Protokoll
1994/95:31

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 23 november.

2 § Meddelande om svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1994/95:31

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1994/95:31 av Gustaf von Essen, Åtgärder mot människosmuggling, får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor.

Skälet härtill är hög arbetsbelastning.

Jag återkommer med besked när interpellationen kan besvaras.

Stockholm den 25 november 1994

Leif Blomberg

3 § Svar på fråga 1994/95:173 om avvisning av barn

Svar på frågor

Anf. 1 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder så att sjuka barn inte skickas tillbaka till länder där det mesta i fråga om sjukvård saknas.

Inledningsvis vill jag redogöra för den praxis som utvecklats när det gäller medicinskt humanitära skäl som grund för uppehållstillstånd. Regeringen prövade i februari 1994 ett antal ärenden för att ge vägledning. Där konstaterades bl.a. att tillstånd för bosättning kan beviljas endast i undantagsfall när det är fråga om en livshotande sjukdom för vilken vård inte kan beredas i hemlandet eller när det föreligger ett handikapp av synnerligen allvarlig art. Det poängterades dock att enbart den omständigheten att vården i Sverige håller en högre kvalitetsnivå än den i hemlandet inte kan utgöra grund för tillstånd. Däremot

fastslogs att det i vissa fall kan finnas anledning till en mer generös bedömning. Detta kan gälla barn, när sjukdomen på ett livsavgörande sätt skulle påverka barnets utveckling vid ett återsändande.

Det är sedan Invandrarverkets och Utlänningsnämndens uppgift att avgöra enskilda ärenden utifrån den praxis som utformats.

Anf. 2 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Tack för svaret. Det var inte riktigt enbart detta jag tänkte på.

Barnets bästa skall alltid gå i första rummet. Många beslut i flykt- ingärenden har dock varit direkt skadliga för barn. Barn med allvarliga sjukdomar och handikapp har avvisats. Andra barn har sänts i väg till miljöer där de riskerar misshandel och vanvård.

Jag tror inte att det är aktuellt med misshandel i de fall jag nämner i min fråga, som i första hand gäller hivsmittade barn. Men i dessa fall är också ofta modern hivsmittad. Det är inte bara barnet. Hur skall då modern kunna ta hand om barnet när hon kommer tillbaka? Hon är ju sjuk och kan efter en kort tid inte ens ge barnet den behandling en mor annars kan ge ett sjukt barn. Det kan också vara syskon som blir avvisade och åker tillbaka. Sedan blir modern sjuk och dör och lämnar även det barnet efter sig.

Jag vet att vi inte kan ta emot alla hivsmittade barn från Afrika. Det är inte frågan om det. Men den lilla rännil som har kommit hit skulle vi väl ändå kunna ge en fristad. Jag tror att det rör sig om 9–20 barn. De som är hivsmittade löper en mycket stor risk att insjukna i aids. Vi skulle kunna ge dem en värdig avslutning på livet. De kunde få vara barn de år de lever. Detta har vi möjlighet att ge dem. Det kan man inte göra i Afrika. Där har man inte de möjligheterna.

Både minister Blomberg och jag är överens om att vi skall ha en human och generös flyktingpolitik. Hur går det ihop med att avvisa sjuka flyktingbarn och även ensamma barn, som man har gjort i vissa fall?

Anf. 3 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Jag har varit i kontakt med Socialdepartementet, och där påpekar man att Sverige är ett mycket aktivt land internationellt vad avser bl.a. aidsvård. Sverige är den största enskilda bidragsgivaren till WHO:s, Världshälsoorganisationens, aidsprogram. Vi stödjer dessutom aktivt många andra projekt i WHO:s regi. Sverige för också i dessa avseenden en mycket humant inriktad politik, i syfte att underlätta för andra länder att ge människor den vård som rimligen kan krävas för de sjukdomar de kan ha. Ändå ser vi att det finns mycket olika förutsättningar i olika länder. Den högkvalitativa sjukvård vi har i Sverige finns inte i så många andra länder. I den meningen är det riktigt.

När det gäller barnen känner jag naturligtvis med hjärtat. Nu har vi en ganska restriktiv tillämpning. Vi har inte provat något fall av detta slag som gäller barn i regeringen. Det finns en utvecklad praxis i Utlänningsnämnden. Den dag vi får upp ett ärende på vårt bord har vi att ta ställning till den frågan. Den förra regeringen gav oss inte någon

möjlighet att själva ta upp ärenden för prövning och avgörande. Jag vill ändå påstå att vi har en i huvudsak generös inställning, samtidigt som det naturligtvis är omgärdat med stora restriktioner. Det är i mycket allvarliga fall som uppehållstillstånd kan beviljas av dessa skäl.

Prot. 1994/95:31

29 november

Svar på frågor

Anf. 4 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Jag tycker att detta är just sådana allvarliga fall. Jag är stolt över att vi för en så generös politik när det gäller aidsbehandlingen i andra länder. Det tycker jag är bra. Men det hjälper inte just dessa barn. Så långt räcker inte våra bidrag heller. De små rännilar som hamnar här, dessa svårt sjuka barn, tycker jag att vi skulle ta hand om. Jag önskar att ett fall av detta slag kommer upp på regeringens bord, så att vi får känna på både hjärta och hjärna när det gäller dessa fall.

Anf. 5 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! I regeringsformen är det klart utsagt att regeringen inte kan plocka upp enskilda ärenden från Utlänningsnämnden. För närvarande arbetar en utredningsman, som är tillsatt av Birgit Friggebo, med en översyn. Om hon inte hade tillsatt den utredningen så hade jag gjort det. Utredningsmannen ser över regeringens styrformer när det gäller Utlänningsnämnden och våra myndigheters hantering inom detta område. Det är alltså Invandrarverket och Utlänningsnämnden det är fråga om. Det handlar om på vilket sätt vi skall kunna välja att ta över ratten. Jag säger inte vilka fall det kan vara. Det är viktigt att vi kan ha de möjligheterna i vissa, för oss själva från politiska utgångspunkter principiellt viktiga fall. Vi ser för närvarande över detta.

Vi utgår från att det under våren kommer förslag som kan underlätta en politisk styrning av dessa ärenden i vissa fall, även om jag tycker att Utlänningsnämnden i princip är en bra instans att hantera dessa frågor i.

Anf. 6 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Jag tycker kanske inte att Utlänningsnämnden har behandlat just denna fråga bra, eftersom det har fått till följd att man har skickat ut både sjuka barn och andra barn. Det var t.ex. en liten pojke med klumpfot, som så småningom fick den hjälp han behövde. Sådant har hänt upprepade gånger. Jag skulle vara glad om det blev en förändring i dessa frågor.

Anf. 7 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Jag skall gärna säga att jag mår om barnen precis lika mycket som Ragnhild Pohanka. Vi har fått kritik från olika håll i landet för att vi inte skulle följa andan och meningen i FN:s barnkonvention. Vi tillsatte en kommitté i förra veckan, som har fått i uppdrag att särskilt se över frågan huruvida vi följer andan och meningen i konventionen. Riksdagen har ju sagt att vår lagstiftning uppfyller konventionens anda och mening. Om vi har åsidosatt barnens rättigheter vid tillämpningen av lagen skall vi omedelbart rätta till det. Självklart skall vi se till att följa den. Om vi inte har begått några egentliga brott mot vår

egen lagstiftning i dessa avseenden, har vi hanterat frågan rätt. Det återstår att se i vår.

Anf. 8 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Det kan hända att vi inte har begått något brott mot lagstiftningen. Men jag tycker att praxis har blivit för hård i dessa fall. Jag ser med förhoppning fram emot att det skall komma upp ett fall av detta slag till regeringen och att ni ser över lagstiftningen. Jag ömmar naturligtvis alldeles speciellt för de barn vilkas fall är uppe till prövning i dag. Jag hoppas att det skall bli en förändring på denna punkt. Med ledning av vad jag har fått höra i dag tror jag också att det kan bli så.

Anf. 9 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Det här är frågor som har varit uppe sedan många år tillbaka i tiden under den borgerliga regeringen men också under tidigare socialdemokratiska regeringar. I alla fall har det utvecklats en praxis sådan den ser ut i dag. Jag kan inte påstå att myndigheter eller regeringen i dag har en hårdare praxistillämpning än förut. Det finns ingenting som tyder på det.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1994/95:175 om de irakiska feilikurderna

Anf. 10 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Ragnild Pohanka har frågat mig om jag är beredd att undersöka möjligheten att låta förföljda och hemlösa feilikurder få en fristad i Sverige.

Sverige har sedan 1950 en särskild ordning för att inom ramen för en flyktingkvot ta emot flyktingar vars situation inte kunnat lösas på annat sätt än genom överföring till ett tredje land. Kvoten används, i samverkan med UNHCR, för överföring av flyktingar eller andra personer som befinner sig i en särskilt utsatt situation. Den kan också användas för personer som är förföljda och befinner sig i fara men ännu inte kunnat lämna sitt land.

Riktlinjer för kvotens användning ges budgetårsvis av regeringen efter beslut av riksdagen. I regeringens beslut finns normalt ingen närmare precisering till viss region eller viss folkgrupp. Det är Invandrarverket som i samråd med UNHCR avgör inriktningen av överföringarna till Sverige. För budgetåret 1994/95 har Invandrarverket fått i uppdrag att föra över ca 1 800 flyktingar och andra personer i behov av skydd till vårt land.

Anf. 11 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Jag kan inte heller tänka mig att vi kan ta emot de ca 300 000 feilikurder som finns i Iran. De deporterades i början av 80-talet, och fortfarande efter 14 år bor de i tält. De har egentligen inget

medborgarskap. Man kan nästan behandla dem som statslösa. De får ett grönt ID-kort. På det står det "icke giltigt". När de har lyckats fly från Iran har de inte kunnat komma tillbaka till Iran. Det har hänt upprepade gånger.

Vi har ungefär 350 feilikurder här i Sverige. Några av dem har fått uppehållstillstånd. Sedan finns det en grupp som söker asyl. Det var egentligen dessa jag tänkte på. Flyktingkvoten är också behjärtansvärd i det här fallet, men jag tänker i första hand på dem som redan är här och som har varit utsatta för tortyr, och som har fått syskon och andra släktingar avrättade. Det är en liten grupp här i Sverige. Jag undrar om man ändå, inte generellt men i alla fall, borde se över deras situation. Det sitter människor i häkte. Man kan inte utvisa dem därför att de inte tas emot.

Redan i dokumentationen från FN:s fredsförmedlare i kriget mellan Irak och Iran, Olof Palme och Jan Eliasson, tas frågan upp: I förhandlingarna mellan Irak och Iran har den iranska sidan gång på gång tagit upp frågan. Det fjärde iranska kravet för att stoppa kriget med Irak var att de deporterade måste tillbaka till Irak. Det är alltså en ganska stor risk de löper. Men jag vet att vi inte kan lösa problemen för alla, men kanske för dem som ändå har lyckats ta sig hit.

Anf. 12 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Jag har själv engagerat mig mycket i kurdernas sak. Jag var med, precis som Ragnhild Pohanka, i den s.k. Kurdkommittén i Sverige. Jag känner väldigt starkt för människor som förföljs eller förtrycks av olika skäl. Till dem hör väldigt många av våra kurder. Det är också av det skälet som många kurder har fått uppehållstillstånd i Sverige.

Jag inser naturligtvis de svårigheter som många av kurderna, och andra folkgrupper i olika delar av världen, kan leva under. Just skälet till att inrätta en flyktingkvot var att vi skulle kunna ha en möjlighet att ta emot människor som kanske inte finns i Sverige eller söker asyl inom vårt lands gränser, utan att vi i samverkan med UNHCR skulle kunna säga att vi är beredda att ta emot ett antal personer från den ena eller den andra regionen med en viss bakgrund, i det här fallet feilikurder. Det är UNHCR och Invandrarverket som måste göra bedömningen om det bland dessa människor finns ett antal personer som skulle komma i fråga för att få komma till Sverige. Det är Invandrarverkets sak att ta ställning i den frågan och göra det i samverkan med UNHCR. Det är väldigt viktigt att det är så.

Anf. 13 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! I en del av fallen har faktiskt UNHCR skrivit till Utlänningsnämnden och dokumenterat att det är personer med flyktingstatus. Ändå har de blivit utvisade för andra eller tredje gången – jag vet inte vilket, för det är olika i olika fall.

Därför tycker jag att det är märkligt att man inte låter dessa få uppehållstillstånd när även UNHCR har lämnat sina papper.

Prot. 1994/95:31
29 november

Svar på frågor

Anf. 14 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Vi talar kanske om litet olika saker. Jag talar om flyktingkvoten, om att kunna ta emot människor från länder utanför vårt land, som feilikurder i norra delen av Irak, som lever sitt liv där, och de kurder som sitter i våra förläggningar.

Jag tog reda på innan jag kom hit hur många kurder det finns i förläggningar. Det finns nästan 400 som är irakiska medborgare, 97 iranska och 92 turkiska medborgare – allt enligt uppgift från Statens invandrarverk. Frågan är nu föremål för en dialog. Jag har för mig att vi fått in ett ärende av mer principiell natur att ta ställning till hur vi skall se på de kurdernas situation som finns kvar i Sverige, om de skall kunna få fristad i Sverige. Det är först då jag kan pröva frågan. I dag ligger ärendet ännu inte på mitt bord.

Anf. 15 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! De feilikurder som jag talar om måste vara några av de 97 iranska medborgarna. Det finns en grupp som redan fått uppehållstillstånd.

Invandrarministern och jag – jag sitter fortfarande i kommittén – känner till kurdernas situation. Men feilikurderna är bortglömda. Det är ingen som har talat om dem i dessa sammanhang. De har ett eget språk, en egen kultur och har nästan alla bott i Bagdad och där omkring. Det handlar om stora försvinnanden, tiotusentals unga män som har försvunnit. Om de kommer in i Iran kommer de med all säkerhet att skickas till Irak. Då är deras öde beseglat. Det är bara så.

Anf. 16 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Det är svårt att veta hur många det är för vi för ingen statistik över ifall man är feilikurd eller har någon annan bakgrund. Men det finns en uppskattning om att det finns ca 650 feilikurder i Sverige som fått uppehållstillstånd här.

Det är viktigt att notera att varje sådant här fall i alla avseenden hanteras individuellt. Vi gör en individuell prövning. Så sker också när det gäller feilikurderna. I den mån de har skyddsbehov och dessa är starka, får de stanna i Sverige. I den mån de inte har det, hamnar man i en situation, som i dag, att man inte lyckas återföra dem till det land de kommer ifrån därför att de inte tas emot i de områden som de kommer ifrån. Därför finns det anledning för oss att ta ställning i dessa frågor när det fall som nu är anmält till oss kommer till behandling. Sedan får vi se vilken ställning vi kan ta.

Anf. 17 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! En sista fråga. När UNHCR har dokumenterat att en person är i behov av skydd och flyktingstatus enligt UNHCR:s sätt att se, borde inte ett sådant fall prövas? Det är just UNHCR:s uppgift.

Anf. 18 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Vi fäster väldigt stort avseende vid vad UNHCR säger vid sina bedömningar. I 99 fall av 100 gör vi samma bedömningar.

Ibland har vi litet olika syn på saker och ting, men det är undantagsfallen. Jag vill gärna framhålla att viljan att samarbeta med UNHCR är stark både från våra myndigheters sida och från regeringens sida. Det är väldigt viktigt.

Prot. 1994/95:31
29 november

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1994/95:139 om användningen av antipersonella minor

Anf. 19 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Anders Svärd har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att det svenska försvaret skall upphöra med att använda antipersonella minor.

Runt om i världen förorsakar antipersonella landminor stort mänskligt lidande.

Våren 1994 beslutade en enhällig riksdag att Sverige, i samband med nästa års konferens om översyn av 1980 års konvention om särskilt inhumana vapen, borde klargöra att ett internationellt förbud mot antipersonella minor utgör den enda verkliga lösningen på de humanitära problem som användningen av sådana minor ger upphov till.

Sverige har också – i enlighet med riksdagsuttalandet – vid det expertgruppmöte som i augusti i år ägde rum i Genève lagt fram ett förslag om totalförbud för antipersonella landminor. Regeringen kommer i det pågående arbetet inför den kommande översynskonferensen att kraftfullt verka för att få internationellt gehör för den av Sverige intagna ståndpunkten. Starkt delade meningar råder emellertid om denna ståndpunkt.

En internationell överenskommelse om totalförbud mot antipersonella landminor i enlighet med Sveriges förslag kommer givetvis att innebära att sådana minor inte längre kommer att användas av det svenska försvaret.

Anf. 20 ANDERS SVÄRD (c):

Fru talman! Tack så mycket för svaret. Jag känner till att regeringen arbetar för ett internationellt totalförbud enligt riksdagens beställning, och det är bra.

Svaret avslutas med: "En internationell överenskommelse om totalförbud mot antipersonella landminor i enlighet med Sveriges förslag kommer givetvis att innebära att sådana minor inte längre kommer att användas av det svenska försvaret." Fattas bara annat! Men det var inte detta som jag frågade om.

Min fråga handlade i stället om ifall försvarsministern är villig att medverka till att Sverige går före när det gäller att få bort dessa truppminor, trots den negativa inställningen i många länder – jag känner till att inställningen på många ställen är negativ.

Arméchefen har sagt att truppminor inte är av avgörande betydelse för det svenska försvaret. Han kan tänka sig att direkt ta bort truppmina

10. Dessa minor har enligt många experter den egenheten att de är lika farliga för de egna soldaterna som för fienden. Framför allt drabbas civilbefolkning och i stor utsträckning barn av dessa minor. Därför skulle det nog ha en väldigt stor betydelse om Sverige genom ett gott exempel visade att man oberoende av andra länders uppfattningar är beredd att ta konsekvenserna av den uppfattning som Sveriges riksdag har.

Jag undrar om försvarsministern, oberoende av den internationella opinionen, inte skulle kunna tänka sig att ändå verka för ett avskaffande av dessa minor.

Anf. 21 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! För att ett totalförbud mot antipersonella landminor skall bli effektivt krävs det en internationell överenskommelse som binder parterna i både mellanstatliga konflikter och inbördeskrig. Såväl den förra som den nuvarande regeringen har klargjort en entydig ståndpunkt, nämligen att Sverige vill ha ett totalförbud.

I den nu pågående förhandlingsprocessen i Genève deltar Sverige synnerligen aktivt – och det vill jag verkligen intyga för Anders Svärd – för att stärka det regelsystem som skall skydda civilbefolkningen i krigsdrabbade länder mot de gigantiska problem som just kvarliggande antipersonella landminor utgör.

Den svenska delegationen består utöver representanter för regeringen och försvarsmakten också av representanter för Rädda barnen. Den agerar mycket aktivt för att skärpa reglerna och för att få stöd för det svenska förslaget om totalförbud när det gäller landminor.

Jag vill avsluta detta inlägg med att till Anders Svärd säga att detta inte är någon lätt uppgift. Flera länder har tagit avstånd från det svenska förslaget, och detta gäller också tyvärr inom den nordiska kretsen.

Anf. 22 ANDERS SVÄRD (c):

Fru talman! Jag kan vidimera det som försvarsministern säger, att det är svårt att få gehör för det svenska förslaget. De flesta länder är motståndare till detta. Enligt min uppfattning borde det ha desto större betydelse om vi som enskilt land visade att vi sätter humaniteten före användandet av den här typen av minor. Vi har sådana i vår vapenarsenal, men jag har svårt att tänka mig att vi skulle använda dem.

Det övergripande målet, ett internationellt förbud, kan uppnås på olika sätt, t.ex. genom argumentering i internationella forum. Men att gå före brukar också ibland ha stor betydelse för att öka pressen på de länder som vi vill påverka. Jag vidhåller alltså att vi borde kunna göra mera.

Anf. 23 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Vi sätter ju humaniteten främst. Vi arbetar kraftfullt med den här frågan. Det viktigaste är att nå konkreta resultat till skydd för civilbefolkningen i krigsdrabbade länder. Det är ju där som problemet finns. Problemen är inte stora i Sverige.

Då har ett ensidigt svenskt avskaffande av antipersonella landminor inte någon betydelse. Det är därför som vi måste se internationellt på denna fråga, och vi måste eftersträva ett internationellt förbud. Här har både den förra och den nuvarande regeringen gjort den bedömningen att om det gick att få internationell anslutning kring ett förbud, skulle de humanitära fördelarna ur ett globalt perspektiv uppväga den egna militära nackdelen.

Ett ensidigt svenskt avskaffande skulle inte åstadkomma de humanitära effekter som vi båda så varmt och intensivt eftersträvar.

Anf. 24 ANDERS SVÄRD (c):

Fru talman! Arméchefen är mycket tveksam till betydelsen av om den skulle innebära någon större nackdel att redan nu ensidigt ta bort dessa minor.

Vi sätter humaniteten främst. Men på vilket sätt skulle vårt agerande minska i styrka om vi gick före? Frågan är viktig. Det skulle ha ett stort symbolvärde om vi utöver att vi med kraft agerar också kunde säga att vi hade tagit bort de antipersonella minorna ur vår egen arsenal. Då kunde vi visa att vi inte bara pratade utan att vi också satte handling bakom orden. Det skulle vara ett starkare agerande. Frågan är så pass angelägen att den vore värd detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1994/95:164 om posten och formerna för adresser

Anf. 25 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Sigge Godin har frågat mig om vilka åtgärder jag ämnar vidta för att i lagstiftningen skydda byanamn och ortnamn.

Enligt vad jag har erfarit från Posten AB är det viktigt att adresser finns fastställda på landsbygden och att dessa tillämpas konsekvent för att Posten skall kunna sköta postutdelningen. Kommunerna är ansvariga för sättandet av adresser i såväl tätort som glesbygd. Ett samarbete finns därför mellan Kommunförbundet och Posten AB vad gäller just adresser i glesbygd. I avtalet mellan Posten AB och Kommunförbundet, som slöts under förra mandatperioden, finns ingen skrivning om åsättande av gatu- eller vägnamn. Posten AB skall stå neutral i fråga om vilket adressbegrepp som kommunen vill fastställa.

Det är således kommunens ansvar att fatta beslut i adressfrågor, men Posten ser gärna adressering i form av byanamn eller gårdsnamn, vilket ligger i linje med den utredning som riksdagen tillsatte för att skydda ort- och gårdsnamn.

Posten är positiv till att medverka till bevarande av gamla ortnamn, och detta finns också uttryckt i Postens policy, som ej förordar gatu- och vägnamn.

Kulturarvsutredningen kommer till sommaren 1996 med ett förslag om lagstiftning på området. Eftersom det är kulturministern som ansva-

Prot. 1994/95:31
29 november

Svar på frågor

rar för ort- och gårdsnamn har jag inte för avsikt att föreslå några ändringar i liggande direktiv för utredningen.

Med anledning av vad jag anfört ser jag för min del inte någon anledning till att vidta några ytterligare åtgärder för att skydda byanamn och ortnamn.

Staten har vidare möjlighet att genom sitt ägarinflytande se till att den påverkan som Posten AB kan utöva genom sina adresseringskrav när det gäller valet av ortnamn inte strider mot god ortnamnsd.

Anf. 26 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret. Det är precis som statsrådet säger, att riksdagen enhälligt har beslutat att det skall finnas ett lagskydd för ortnamnen. Statsrådet Friggebo tillsatte en utredning som skall komma med förslag. Därför blev jag väldigt förvånad över att Posten och Kommunförbundet var i full färd med att skapa nya adressregister. Som statsrådet säkert vet hålls i dagarna konferenser ute i landet, men man vill inte ha med några deltagare från hembygdsrörelsen eller några andra kulturintresserade och företrädare från de olika bygderna. Det framgår klart och tydligt av sättet att sprida information om dessa konferenser. Det är litet konstigt att man nu inte vill avvakta vad utredningen kommer fram till när det gäller hur man skall skydda ort- och byanamnen.

Frågan är, statsrådet, vem som skall ta hänsyn till vem. Skall regering och riksdag dansa efter myndigheters och verks pipa, eller är det möjligen så att de borde avvakta den här utredningen som de förmodligen känner till? Om inte, har de väl fått kännedom om den just nu.

Sedan säger statsrådet att det inte finns några planer på att vidta några åtgärder och att frågan så småningom kommer att hamna på kulturministerns bord. Men det går inte till på det sättet i det här landet. Regeringen är ett kollektiv. Frågan är då ytterst: Om kommunikationsministern inte vill göra något, vill då kulturministern göra det? Eller är det möjligen så att ni inte har talat med varandra. Det brukar ju förekomma en del korrespondens inför svar på frågor osv. Kulturministern skymtar ju här i faggorna. Det går väl kanske att fråga henne nu, om det inte gjorts tidigare. Eller tycker regeringen att det är så här det skall gå till?

Anf. 27 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! När det gäller det ansvar som åligger Posten i de här frågorna menar jag att det har tydliggjorts att Posten inte har någon avsikt att arbeta för att ta bort vare sig byanamn eller gamla gårdsnamn. Tvärtom ligger det i Postens uttalade målsättning att vi skall bevara gamla ort- och byanamn. Därför kan jag inte se någon anledning till att jag skall utöva någon form av ministerstyre gentemot Posten i de här frågorna. Det är såvitt jag vet en uppfattning som helt delas av mig och Sigge Godin men också av Posten.

Anf. 28 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! Det finns ingen skrivning i avtalet om kulturaspekterna, men däremot finns det kommentarer till avtalet. Där räknas upp att man kan använda sig av traktnamn och nummer eller av bynamn och gårdsnamn eller av vägnamn och nummer.

Frågan är då vilket av de tre sätten att skylta som skall användas. Vägverket vill inte ha en massa vägskyltar ute på landsbygden, för de är till bekymmer och problem för snöröjning osv.

Kan jag lita på att frågan hanteras på samma sätt i hela landet? Risken är att det blir det ena, det andra eller det tredje och att det inte finns några garantier. Frågan är ju då ytterst varför man inte kan invänta utredningen.

Måste jag ställa samma fråga till kulturministern om vad hon tycker i den här frågan? Vad Sveriges riksdag tycker vet vi ju. Statsrådet satt dessutom i riksdagen när beslutet fattades.

Anf. 29 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Avslutningsvis vill jag bara säga att jag när det gäller användandet av gamla ortnamn och bynamn inte alls tror att vi har delad uppfattning. Men det är samtidigt så att det är kommunerna, var och en av Sveriges drygt 280 kommuner, som är ansvariga för att sätta dessa adresser. Det handlar om många olika myndigheter och intressen som man skall ta hänsyn till. Därför tycker jag att det är en rimlig ordning att varje kommun har det slutgiltiga ansvaret.

Anf. 30 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! Jag tycker inte att det skall gå till på det här sättet. Det finns ett normalavtal som vi har talat om, och det finns företrädare för länskultur och annat som hävdar att de här namnen skall bort. Vi skall radera ett tusenårigt kulturarv bara för att våra verk och myndigheter tycker att man kan göra det. Att man går till väga på det här sättet är som en framtidsskildring av Orwell, säger en del av länsmyndigheterna.

Jag konstaterar att statsrådet i stort sett rycker på axlarna och tycker att detta är en bagatell – låt dem köra vidare fram till 1996. Post och kommunförbund jobbar snabbt när de vill. Vi vet då att detta blir raserat. Då blir det för sent för kulturministern, som sitter här i kammaren, att göra någonting. Det är inte så vi skall hantera kulturfrågorna.

Vi måste också tänka på att de människor som vill återvända till sina rötter skall möta en bygd som har samma ortnamn och kulturnamn som på den tid när de bodde där. Som statsrådet vet är omflyttningen här i landet ganska stor. Därför bör människor ha en chans att känna igen sig.

Anf. 31 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Som absolut sista inlägg i den här frågan vill jag säga till Sigge Godin att vi har varit överens i Sverige om att vi skall ha den kommunala självstyrelsen till vissa saker och andra saker skall vi bestämma i Sveriges riksdag.

I det här fallet är jag övertygad om att just alla de aspekter som Sigge Godin tar upp, vilka jag delar i sak, är kommunerna helt kompetenta att själva ta ansvar för.

Anf. 32 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! Jag konstaterar bara att statsrådet inte har något intresse av de här frågorna utan hänskjuter dem till andra inrättningar. Det gör att de kan ordna det här fram till 1996 eller 1997, då regeringen förmodligen presenterar ett förslag. Jag tycker inte att vi skall hantera de beslut som Sveriges riksdag har fattat på det sättet. Det är inte så man behandlar parlamentariker i ett demokratiskt land.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1994/95:161 om uppsägning av kommunal- och landstingsanställda

Anf. 33 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Lars Stjernkvist har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att förhindra uppsägningar av kommunal- och landstingsanställda under år 1995.

AMS och länsarbetsnämnderna har tillsammans med kommuner och landsting runt om i landet slutit avtal om att ej säga upp personal under innevarande budgetår. De medel som tagits i anspråk har kommit från anslaget för utbildning i företag. Två miljarder kronor har avsatts för detta ändamål. AMS har meddelat att det för innevarande budgetår inte finns anledning att tillföra ytterligare medel i detta syfte. Vad gäller nästa budgetår återkommer regeringen till detta i budgetpropositionen.

Dessa avtal har totalt sett inneburit att ca 40 000 människor beretts möjlighet att utbilda sig och höja sin kompetens i stället för att bli uppsagda.

Flertalet av de avtal som har slutits löper ut någon gång under år 1995, ett fåtal omfattar första kvartalet 1996.

Jag anser att kommunerna bör göra sitt yttersta för att undvika friställanden i rådande konjunkturläge. Detta är inte enbart ett ansvar för regeringen. Ansvaret åvilar även kommuner och landsting.

Anf. 34 LARS STJERNKVIST (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag är hyfsat nöjd, men jag hoppas att jag skall vara helt nöjd när vi är klara med den här pratstunden. Det krävs nog ett litet förtydligande.

Först vill jag ge en kort bakgrund till att jag ställde frågan. Jag är medveten om att det kommer att bli svårt att nå balans i många kommuner och landsting utan att säga upp anställda, detta med tanke på hur besvärlig situationen tyvärr ser ut. Det betyder ändå inte att det är rätt att göra uppsägningar nu, vilket statsrådet också säger i sitt svar, för så länge alternativet för uppsägningar är arbetslöshet är det ingen poäng

med att säga upp anställda. Följden blir att vården och omsorgen försämras utan att man egentligen gör någon ekonomisk vinst.

Som statsrådet sade vidtog den förra regeringen en del åtgärder, visserligen alldeles för sent och enligt min mening dessutom för tamt. Men ändå innebär de att man kunde förhindra en del uppsägningar i år.

Jag har all respekt för att vi inte här och nu kan klara ut budgetdiskussionen. Det pågår ju ett budgetarbete som måste avvaktas. Men eftersom jag ändå inte är riktigt lugn inför vad som kommer att hända under nästa år vill jag fråga: Om arbetslösheten kommer att ligga kvar på en oacceptabelt hög nivå, vilket jag tyvärr befarar, och det inte sker någon dramatisk sänkning, är statsrådet i så fall beredd att vidta åtgärder som gör att man kan förlänga den typ av avtal som i dag finns till att gälla under hela 1995? Ett besked vore bra för kommunerna, så att de vet vilka villkor som kommer att gälla.

Anf. 35 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill först säga att den möjlighet som AMS har utnyttjat sig av – att genom utbildningsinsatser i kommunerna förhindra uppsägningar – är bra. Den är dock inte ett resultat av ett initiativ från regering eller riksdag, utan det är faktiskt ett eget initiativ som AMS tog därför att pengarna för utbildningsresurser i företagen inte kom att användas under det pågående budgetåret. Jag gillar det initiativet från AMS.

Det andra jag vill säga är att det oftast har blivit politiskt maktskifte i de kommuner som har visat sig gå hårt fram med nedskärningar i vård och omsorg. Jag tror att det kan vara klokt för de nya majoriteterna att komma ihåg detta under 1995 och inte dra ned sysselsättningen i ett läge när det leder till arbetslöshet. Den finansiella situationen för kommunerna är betydligt bättre än för staten.

Det tredje jag vill säga rör Lars Stjernkvists fråga: Kommer dessa resurser att finnas kvar också i nästa budget? Det kan jag inte ge besked om i dag, utan det måste vänta till den 10 januari när regeringen presenterar sin budgetproposition.

Anf. 36 LARS STJERNKVIST (s):

Fru talman! Det är möjligt att jag var litet överdrivet generös gentemot statsrådets företrädare, men faktum är att AMS gavs möjligheten att använda resurserna litet friare. Det var en kraftfull opinionsbildning som åstadkom detta. Vi kan åtminstone säga att den förra regeringen inte förhindrade åtgärden. Det var i alla fall bra.

Jag frågade vad som kommer att hända när avtalen löper ut. I det konkreta fall jag nämner, Östergötland, är det så att avtalen löper ut redan i april månad. Det innebär tyvärr att man redan i dag på tjänstemannanivå planerar för att varsla under våren med utgångspunkt i att säga upp under hösten. Det ser jag väldigt allvarligt på. Jag hoppas verkligen att regeringen nu ser sig föranledd att snabbt fundera på åtgärder som gör att man kan förhindra uppsägningar – också under hösten.

Vi tycks vara helt överens i grundsynen. Någon dramatisk sänkning av arbetslösheten kan jag tyvärr inte se.

Svar på frågor

Anf. 37 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill bara säga att den information jag har fått från AMS innebär att i stort sett alla avtal som är slutna med kommuner och landsting är formulerade så, att varsel om uppsägning kan ske först när avtalet löper ut. Det innebär i detta fall att huvudmannen kan avvakta de ställningstaganden som riksdagen gör i vår då det gäller nästkommande budgetår.

Anf. 38 LARS STJERNKVIST (s):

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att jag har respekt för att statsrådet inte vill ge ett klart och entydigt svar i dag. Om det inte ges väldigt tydliga och konkreta besked i budgetpropositionen kan jag lova statsrådet att återkomma till denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1995/96:170 om nya arbetstillfällen

Anf. 39 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Dan Ericsson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att åstadkomma nya arbetstillfällen.

I våras presenterade socialdemokraterna i riksdagen ett program som skulle skapa ca 90 000 arbetstillfällen. Dessa förslag avvisades då av den borgerliga majoriteten.

Det finns flera skäl till att regeringen i den ekonomisk-politiska propositionen inte återkommer med exakt samma förslag som socialdemokraterna presenterade i våras. Det förändrade konjunkturläget gör att vi måste göra en ny analys av möjligheterna att bäst bekämpa arbetslösheten.

Inriktningen kvarstår emellertid oförändrad. Det är en huvuduppgift för regeringen att bekämpa arbetslösheten med alla de medel som står till förfogande. I den ekonomisk-politiska propositionen tog vi ett första steg. I budgetpropositionen återkommer vi till hur detta arbete skall föras vidare i nästa steg.

Arbetslösheten skall bringas ner. Sysselsättningen, som rasat under föregående mandatperiod, skall öka steg för steg med sikte på de höga nivåer vi hade tidigare.

Anf. 40 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

I valrörelsen lovade ju Socialdemokraterna att ordna 90 000 nya arbeten och 30 000 nya utbildningsplatser – totalt 120 000 sysselsättningstillfällen. Jag har läst innantill i era egna papper.

I regeringsställning har ni så här långt presenterat ett förslag som på papperet ger 80 000 platser. Men LO har konstaterat att regeringen har

räknat fel. LO måste väl ändå räknas till en av era bundsförvanter i detta avseende. LO har hamnat på en siffra som innebär en halvering av ert program i förhållande till utfästelserna i valrörelsen, dvs. 60 000 platser.

Till detta skall läggas alla de förslag som regeringen nu presenterat och som kommer att få en sysselsättningsdämpande effekt. Det handlar om ökade skatter och avgifter som minskar den vanlige svenskens konsumtionsutrymme och därmed också så småningom sysselsättningen. Det handlar om ökade arbetsgivaravgifter och försämrade möjligheter för provanställning för företagare, vilket också minskar möjligheten att få arbete. Hur kan för övrigt ökade skatter ge fler jobb, Anders Sundström?

En del i svaret gör mig extra upprörd. Det hänvisas till "det förändrade konjunkturläget", som gör att regeringen nu måste göra en ny analys av möjligheterna att bäst bekämpa arbetslösheten. Detta ges som förklaring till att man inte lagt fram de förslag för riksdagen som man lovade i valrörelsen.

Vad har ni då egentligen sysslat med i departementet sedan ni tillträdde? Nu är insättningsperioden faktiskt över. Nu krävs det handling. Jag efterlyser fortfarande de förslag som skall ge dessa tusentals nya sysselsättningsstillfällen. Var finns de, Anders Sundström?

Anf. 41 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tycker att det är roligt att Dan Ericsson blir upprörd över arbetsmarknadsläget. Det hade varit kul om det hade inträffat ett par år tidigare än just i dag. Under de senaste tre åren har det försvunnit i storleksordningen en halv miljon jobb. Min och regeringens uppgift är att se till att det förs en ekonomisk politik och en arbetsmarknadspolitik som för oss tillbaka till de gamla fina höga nivåerna. Upprördheten delar jag med Dan Ericsson. Han är välkommen med i laget.

Det stod så här i kommentarerna till valmanifestet: Det krävs en ny inriktning av arbetsmarknadspolitiken. Eftersom riksdagen i våras avslag våra förslag kan vi inte lova att sänka den öppna arbetslösheten till 5 % redan nästa år. Den försämrade ekonomiska situationen måste leda till en ny analys. Vad vi kan säga är att vår politik leder till en klart lägre arbetslöshet än regeringens politik.

Jag kan bara konstatera att prognoserna för 1995 redan nu är betydligt bättre än de som den förra regeringen presenterade. Jag har gott hopp om att varken jag eller Dan Ericsson behöver vara upprörd över arbetslösheten när mandatperioden är slut, utan att vi har återgått till en mer normal svensk situation.

Anf. 42 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Som vanligt för arbetsmarknadsministern bort frågeställningen till ett annat område. Det är faktiskt så, Anders Sundström, att jag var mycket upprörd över den situation som rådde under förra mandatperioden. Anders Sundström vet att den situationen i hög grad berodde på den politik som bedrevs under 80-talet, då Socialdemokraterna bar huvudansvaret. Det var den som orsakade den stora arbetslös-

Prot. 1994/95:31
29 november

Svar på frågor

het vi har haft och som vi har försökt bekämpa med all kraft och också anslagit medel till i arbetsmarknadspolitiken. Det kan vi återkomma till i den debatt som kommer i kammaren om några veckor.

Det intressanta är fortfarande, Anders Sundström, vad ni gör i handling i förhållande till vad ni sade i valrörelsen. Ni har inte lagt fram de förslag som omedelbart skulle skapa nya jobb.

Ett annat exempel är ungdomsgarantin. Den är jag väldigt nyfiken på. Om ungefär en månad har det gått hundra dagar. Ni lovade när ni tillträdde att alla ungdomar upp till 24 år skulle ha sysselsättning om hundra dagar. Det är snart den första januari. Kommer alla verkligen att ha sysselsättning då?

Anf. 43 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Dan Ericsson ställer en ny fråga om ungdomsgarantin. Han gör en egen tolkning om hur garantin var utformad. Det var inte så att alla ungdomar skulle ha jobb inom hundra dagar efter valet. Vad vi sade var att vi skall utforma en garanti som gör att ungdomar som gått arbetslösa i hundra dagar kommer med i någon form av åtgärd. Det förslaget jobbar vi med. Vi kommer att presentera sådana förslag i budgetpropositionen – även när det gäller ungdomsgarantin.

Jag tror, Dan Ericsson, att det är rätt rimligt att vi jobbar under några veckor.

Vi har hittills tagit fram åtgärder för att skapa 80 000 jobb. Vi har hittills minskat den beräknade arbetslösheten från 13,7 till 12,0 % för år 1995. När vi presenterar budgetpropositionen kommer vi att ha nått ytterligare en bit. Ni skall få se att det här ordnar sig. Dan Ericssons upprördhet borde ha hörts betydligt mera under den förra mandatperioden.

Anf. 44 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Det är inte dåligt att ministern nu tar åt sig äran av att arbetslösheten sjunker. Det är faktiskt så att det var den föregående regeringen som grundlade möjligheten att få arbetslösheten att sjunka genom att skapa bättre förutsättningar för företagande. Nu försämrar ni förutsättningarna. Ni riskerar den här möjligheten att få flera i arbete.

Jag uppfattade hundradagarsgarantin så att efter hundra dagar skall man ha möjlighet till sysselsättning. Tänker arbetsmarknadsministern gå ifrån det löftet? Det är utställt. Vid årsskiftet har det gått ungefär hundra dagar. Jag räknar med att från den 1 januari 1995 skall alla dessa personer ha möjlighet till sysselsättning.

Huvudfrågeställningen, Anders Sundström, gäller de 120 000 platser för sysselsättning i olika former som har utlovats. Enligt LO har det blivit 60 000 platser. Nu säger ministern att det handlar om 80 000. Har LO fel i sina beräkningar? Man måste väl ändå ha haft något på fötterna när man angav den här siffran.

Anf. 45 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag kan lova Dan Ericsson och alla andra att när vi redovisar vår mandatperiod kommer vi med bred marginal att kunna

överträffa alla de prognoser och löften som vi ställde ut i valrörelsen när det gäller arbetslöshetsbekämpning.

Det är litet lustigt att Dan Ericsson säger att den höga arbetslösheten under den gångna mandatperioden var ett resultat av socialdemokratin på 1980-talet. Att arbetslösheten nu minskar igen när en socialdemokratisk regering tillträdde skulle också vara ett resultat av den borgerliga regeringen. Ni får försöka bestämma er för om ni ökade eller minskade arbetslösheten under er period.

Anf. 46 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Svaret är mycket enkelt. Vi gjorde allt för att bekämpa effekterna av den skadliga ekonomiska politik som socialdemokraterna bedrev och som ledde till den höga arbetslöshet vi har. Det arbetet börjar nu ge resultat.

Jag konstaterar nu också att Anders Sundström försöker vara en stor profet. Det skall bli intressant att, när mandatperioden är slut, få läsa protokollet. Anders Sundström har nu utlovat att regeringen med bred marginal skall ha klarat alla de mål man satte upp i valrörelsen när det gäller sysselsättningen. Vi hoppas att detta kommer att besannas. Jag är emellertid rädd för att den politik regeringen nu bedriver kommer att få motsatt effekt. Det oroar mig.

Jag är fortfarande litet upprörd, Anders Sundström, över att ni sitter och analyserar. Ni har ännu inte har lagt fram förslag till hur ni skall skapa de 120 000 nya platserna ni har utlovat. Var finns förslagen?

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på frågorna 1994/95:150 och 158 om åtgärder mot underhållningsvåldet

Anf. 47 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Sivert Carlsson och Agne Hansson har båda frågat mig om åtgärder mot våldsskildringar i film, video och television. Jag svarar på båda frågorna i ett sammanhang.

Vi är alla upprörda över det som hänt i Trondheim och i Bjuv. Dessa tragedier får dock inte förleda oss till att söka syndabockar, exempelvis företeelser som "underhållningsvåldet", för att hitta enkla förklaringar till svåra sammanhang.

Samhällets strävan att motverka skadliga effekter av våldsskildringar i filmer, TV och på video måste handla om samverkan av många personer, institutioner, företag och organisationer. Det allmänna, föräldrar, TV-programföretag, filmbolag och medierna utanför filmbranschen har alla ett ansvar. Det finns inte en enda enskild åtgärd eller en enda typ av åtgärder som kan lösa de problem som vi står inför.

Staten har sedan gammalt genom filmcensur försökt begränsa våldsskildringarna i den, numera ganska lilla, del av filmvisningarna som sker på bio. Dessutom finns förbud i brottsbalken mot extrema våldsskildringar i filmer som sprids på annat sätt.

Prot. 1994/95:31
29 november

Svar på frågor

Rådet mot skadliga våldsskildringar, i dagligt tal kallat Våldsskildringsrådet, fick år 1990 ansvar för att genomföra ett brett åtgärdsprogram på detta område. Genom Våldsskildringsrådets arbete har vi nu en hel del material och erfarenheter om våldsskildringar till förfogande om situationen både i Sverige och i andra länder. Rådet har en fortlöpande diskussion med branschen – just nu med TV-företagen – om våldsskildringar i filmer och andra program.

Tillgången till filmer och underhållningsprogram i TV, och därmed utbudet av våldsskildringar, har under senare år ökat för de flesta i Sverige.

Det är enligt min mening nu tid att mera sammanhållet gå igenom de frågor som rör effekten av våldsskildringar i filmer, television, TV- och dataspel samt video. Jag har för avsikt att ta upp överläggningar med mina regeringskolleger om fortsättningen av det program som påbörjades för fem år sedan.

Enligt min uppfattning bör det fortsatta arbetet först och främst ta fasta på barns och ungdomars vilja och intresse för att själva aktivt handskas med bildmedierna. Mediekunskapens roll i skolan måste stärkas.

Vi har också anledning att närmare överväga precis vad föräldransvaret innebär i praktiken: svårigheter och hjälpmedel.

Stöd till kvalitetsfilm och TV-programverksamhet för barn och ungdom är en annan viktig punkt i det vidare arbetet. Skolans roll i förmedling av kultur bör ytterligare stärkas.

Det internationella arbetet inom Europarådet och andra organisationer intensifieras just nu, och vi kommer aktivt att medverka från svenskt håll.

Med denna inriktning avser regeringen att fullfölja det arbete som påbörjats.

Anf. 48 SIVERT CARLSSON (c):

Fru talman! Jag vill först tacka kulturministern för svaret som jag i grunden uppfattar som positivt.

Anledningen till min fråga är givetvis att vi dagligen ser och upplever att ett allt grövre våld sprider sig i allt vidare kretsar och att det kryper allt längre ner i åldrarna. Jag har dessutom en viss erfarenhet från 35 års arbete med barn och ungdom att luta mig emot. Jag tycker därför att jag vågar påstå att en stor del av barnens skräck, hårda kroppsspråk, aggressioner och våldshandlingar i dag har sitt upphov i den mängd av våldsserier och våldsutbud som massmedierna står för. Att reklamintäkterna ökar är väl bra, men det borde inte få ske på små, oskyddade och mottagliga barns bekostnad.

Det måste bli ett slut på, vad jag vill kalla, låt-gå-mentaliteten gentemot det våldsutbud som uppenbarligen påverkar och infiltrerar barnen och med stor sannolikhet ger dem en falsk uppfattning om våldets konsekvenser. Fantasi och verklighetsflykt flyter ihop. Gränser suddas ut.

”Han vill göra karate. Inte jag. Då sparkar de ned mig.” Vad berättar ett sådant uttalande från en sexåring?

Jag är medveten om att vi i ett demokratiskt samhälle med allt större programutbud inte kan lösa den här frågan genom rop efter censur och förhandsgranskning. Som vuxna och som nation borde vi hjälpa föräldrarna att skydda barnen genom att åtminstone slå fast två saker i nuläget.

För det första accepterar vi inte nuvarande acceleration och spridning av våldet. För det andra skall vi nu tillsammans starta, via en mängd olika åtgärder som kulturministern menade, en handlingsplan mot våld i allmänhet och mot underhållningsvåld i synnerhet.

Jag har följande fråga till kulturministern. Delar kulturministern min uppfattning och är kulturministern beredd att medverka till och i en sådan handlingsplan? Jag uppfattade nästan svaret som ett ja.

Anf. 49 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag ber också att få tacka kulturministern för svaret på min fråga. Jag tycker att kulturministern har rätt anslag i sitt svar. Det finns inga enkla förklaringar. Det är självklart inte fråga om att hitta enskilda syndabockar. Vi behöver ha en samverkan.

Det är dock lika farligt att försöka skylla ifrån sig att enskilda företeelser också kan vara ett observandum på ett brett sammansatt problemkomplex. Varhelst våldet sticker fram sitt tryne måste vi se till att det motas tillbaka. Det gör man inte med en åtgärd utan med ett samlat åtgärdsprogram. Det är uppenbart att våldet har tilltagit under den senaste tiden.

Kulturministern säger att hon är beredd att gå igenom det sammantagna frågekomplexet. Det är bra att man gör det. Jag beklagar att man egentligen inte har kommit längre i det här huset när det gäller att kriminalisera innehav av bilder, videogram, o.dyl.

Men det är inte bara frågan om att följa upp och titta närmare på det här. Det är viktigt att gå i bräsch och ta initiativ. Jag undrar om kulturministern är beredd att ta upp en diskussion direkt med programbolagen och att i internationella forum, t.ex. EU, ta upp detta, så att vi blir pådrivande.

Anf. 50 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Det är egentligen väldigt lätt att svara på båda dessa frågor. Jag kan rakt av säga ja.

Sivert Carlsson hade ett utmärkt inlägg. Det handlar precis om detta. Det måste till ett samarbete också över partigränserna. Jag tror inte att detta är en partiskiljande fråga. Detta engagemang kan vi hitta hos alla partier och hos alla grupper av ansvarskännande vuxna. Därför är det väsentligt att vi jobbar vidare.

Ni var kanske för snälla mot mig. Jag hade väntat mig några frågor om hur jag exakt tänker mig det fortsatta arbetet och om hur nästa steg skall tas.

Jag tror att det handlar om fyra punkter, som också Agne Hansson var inne på.

Jag tror för det första att det handlar om TV-företagens och programproducenternas roll, inköparnas roll. Vi måste faktiskt ställa dem

till ansvar. Vi kanske också bör titta på Granskningsnämndens instruktioner. Det är ju den myndighet som vi faktiskt har gett i uppdrag att följa upp det här väldigt noggrant. Såvitt jag förstår vill också Barnombudsmannen att vi skall titta extra noga på detta. Det är jag absolut beredd att göra. Det är ju en f.d. partikollega till er som leder arbetet med våldsskildringsrådet. Det är viktigt att arbeta i samklang med det.

Nästa punkt handlar om det internationella samarbetet. Jag är helt inställd på att vi måste jobba internationellt, Agne Hansson.

Den tredje punkten handlar om föräldrarnas ansvar. Vi kan säkert göra mer i fråga om att bilda nätverk och hjälpa dem som inte riktigt orkar.

Den fjärde punkten handlar naturligtvis om att man skall erbjuda goda kulturupplevelser, att man skall se till att ge kvalitet till barn och ungdomar i högre utsträckning än hittills.

Anf. 51 SIVERT CARLSSON (c):

Fru talman! Det känns bra, kulturministern, att vi i grunden resonerar lika. Det skall vara samförstånd, och flera olika åtgärder skall vidtas.

Förra året anmäldes mer än 1 000 barn under 15 år för misshandel. Jag har i min skolverksamhet upplevt att de aggressiva barnen har blivit ett allt större problem. 12 % av pojkarna i högstadiet i en svensk stad bär dagligen vapen. Detta är tecken på någonting som inte är bra och som måste stävjas.

Förutom de förslag till åtgärder som kulturministern nämnde tror jag att det handlar mycket om utbildning. Det handlar om normer och om att sätta gränser. Det handlar om forskning. Det kan handla om att granska och diskutera TV-budskapet tillsammans. Kanske skall det t.o.m. vara en extramoms för kommersiella kanaler. Den kan då användas till alternativa produktioner. Det handlar om gemensamma etiska överenskommelser, som Agne Hansson var inne på, med programbolagen i Sverige och i internationella sammanhang.

Jag förutsätter också att kulturministern, med den öppenhet som hon har visat, skall spela på hela registret nästa gång.

Det är mycket som vi har att slåss för – att rädda barnen och rädda framtiden.

Tack för ett gott svar! Det borde följas av handling.

Anf. 52 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Det var ett bra besked, ett klarläggande, i den här omgången. Jag försökte i mina frågor mer styra åt det håll som jag ansåg vara viktigt. Jag har i första hand fokuserat min fråga på mediernas roll i detta sammanhang. Jag tror nämligen att de har en viktig roll. Jag vet att kulturministern känner till detta, eftersom hon har arbetat med medier.

Jag har haft förmånen att en gång i tiden vara ordförande i Filminstitutets kvalitetsfilmråd. Det är naturligtvis viktigt att verka förebyggande, men det är också viktigt att ta upp debatten om etiska principer med programbolagen. Jag ser fram emot att få förslag på åtgärder så

småningom. Jag hoppas att vi gemensamt kan fortsätta kampen mot våldet. Det är viktigt.

Prot. 1994/95:31
29 november

Anf. 53 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Samtidigt som man hör många alarmerande uppgifter om hur det är ställt med våldet bland barn och ungdomar skall man komma ihåg att det är tio gånger fler vuxna än barn som tittar på underhållningsvåld. Det är vuxna som begår de allra flesta våldshandlingar både mot barn och mot andra vuxna. Vi har det slutgiltiga ansvaret. Det handlar om ett problemkomplex som måste behandlas metodiskt, tålmodigt och med full respekt för svårighetsgraden på alla fronter samtidigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

10 § Svar på fråga 1994/95:165 om professurer vid de mindre och medelstora högskolorna

Anf. 54 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Fru talman! Erik Arthur Egervärn har frågat mig om jag är beredd att ändra högskoleförordningen så att de högskolor till vilken fakultetsnämnd inte är knuten har möjlighet att inrätta tjänst som professor.

Jag vill inledningsvis påpeka att högskolorna i dag är knutna till fakulteterna genom den särskilda bilaga i högskoleförordningen som reglerar fakulteternas verksamhetsområden. Därigenom skapas en viktig koppling mellan forskningsmiljöerna vid universitet och fackhögskolor och den forskning som bedrivs vid högskolorna.

Jag har sedan jag tillträdde som utbildningsminister klart deklarerat att jag inte kan se något principiellt hinder emot att högskolor får egna professurer. Det är viktigt också för utbildningens kvalitet att forskningsanknytningen säkras vid lärosäten som i dag saknar egna fasta forskningsresurser. Jag är beredd att vidta de åtgärder som behövs, inklusive ändringar i högskoleförordningen, men denna utveckling måste ske stegvis. En möjlighet är att låta universitetskanslern pröva den vetenskapliga miljön vid de högskolor som vill inrätta egna professurer. Därigenom garanteras den vetenskapliga kvaliteten för de professurer som inrättas vid högskolorna.

Detta är en principiellt viktig fråga som jag avser att återkomma till i den kommande budgetpropositionen.

Anf. 55 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för det här svaret. Det är i grunden ett mycket positivt svar, som jag tolkar det. I Mitt-högskolans newsletter nr 3 konstaterar utbildningsministern själv att de små högskolorna har visat sig livaktiga och kreativa. Han säger att han inte ser några principiella skäl mot att de skall få egna professurer. Detta framgår också av dagens svar. Vi är med andra ord helt överens i sakfrågan. Det är mycket glädjande att kunna konstatera det.

Jag vill ändå passa på att komplettera min fråga. Möjligen skulle en följdfråga kunna formuleras ungefär så här: När skall det ske och under vilka former? Utbildningsministern säger i sitt svar att han avser att återkomma i budgetpropositionen. Då frågar jag mer konkret: När kan en ändring av högskoleförordningen vara genomförd, så att den formella delen när det gäller att inrätta professorstjänster kan tillgodoses?

Anf. 56 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Fru talman! Jag är övertygad om att vi i grunden ser likartat på den här frågan.

Jag är inte beredd att i dag exakt säga hur det kommer att bli i budgetpropositionen, eftersom budgetarbetet fortfarande pågår. Min strävan är att vi i samband med budgetpropositionen skall kunna ge ett principiellt besked i den här frågan.

Anf. 57 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c):

Fru talman! Jag kan förstå att det inte går att få något mer exakt svar när det gäller tidpunkten. Jag skulle vilja gå vidare i utbildningsministerns svar när det gäller prövningen av den vetenskapliga miljön, som utbildningsministern menar att universitetskanslern skall göra.

Jag har självfallet ingenting att invända mot en sådan formulering. Jag skulle möjligen vilja veta vad det innebär rent praktiskt, om det finns några principer för vad som ligger i begreppet att pröva den vetenskapliga miljön. Jag kan peka på en sådan miljö som finns vid Mitt-högskolan i Östersund. Där har man redan i dag en avancerad forskning inom ekotekniken och turismen, och man har ett samarbete med Militärhögskolans managementinstitution osv.

Anf. 58 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Fru talman! Detta är en idé som har uppkommit också utifrån de små och medelstora högskolornas egen rektorsorganisation. Själva förfarandet liknar det då kanslern prövar högskolornas examensrätt. Kanslern gör en bedömning av den vetenskapliga kvaliteten och av undervisningens karaktär osv. På motsvarande sätt kan givetvis en bedömning av själva forskningsmiljön göras.

Jag menar att en sådan prövning också skulle undanröja den oro som man på sina håll har för att en rätt för högskolorna att ha egna professorer skulle innebära en kvalitetsförsämring. Vi är säkert överens om att någon sådan inte är aktuell.

Anf. 59 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c):

Fru talman! Jag vill tacka utbildningsministern för ett i grunden positivt svar. Jag ser fram emot budgetpropositionen. Vi kanske får anledning att återkomma till frågan i ett annat sammanhang. Tack så mycket.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 60 TALMANNEN:

We see the delegation with members from the Dutch parliament listening to our debate here today. We wish you warmly welcome to the Swedish parliament.

Svar på frågor

11 § Svar på fråga 1994/95:162 om Rwanda

Anf. 61 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Ingrid Näslund har frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till freds- och försoningsskapande insatser i Rwanda, likt de båda försoningskonferenserna som den förra regeringen tog initiativ till vad gäller Burundi.

Jag håller med om att ett grundligt försoningsarbete i Rwanda är nödvändigt för att bryta den onda cirkeln av konflikter och massmord. Det kommer att ta mycket lång tid att hela de klyftor i samhället som förlusterna i människoliv har skapat. Utan en genomgripande försoningsprocess kommer de miljontals människor som flytt inte att våga återvända hem. Att halva befolkningen befinner sig på annan ort än hemorten kan i sig skapa nya konflikter. I flyktinglägren i Zaire försämrar säkerhetsläget kontinuerligt på grund av närvaron av den slagna förra regeringsarmén. Ytterligare problem är att Rwandas regering har så begränsade resurser att den inte kan betala löner till armén, och landets poliskår är slagen i spillror.

Sverige stöder på olika sätt försoningsfrämjande och konfliktförebyggande insatser i Rwanda, och det är viktigt. Sverige har bidragit till den av FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter inledda insatsen med observatörer som dels skall främja försoning, dels undersöka respekten för mänskliga rättigheter. Sverige har vidare bidragit till genomförandet av ett expertseminarium om Rwanda i USA i oktober. Syftet med seminariet var att diskutera möjliga vägar att uppnå försoning och i förlängningen fred i Rwanda. Seminariet anordnades av Liv och Fredsinstitutet i Uppsala på uppdrag av FN. Seminariet kan komma att följas av en konferens för rwandiska intellektuella i Rwanda samt ett uppdrag från FN till Liv och Fredsinstitutet att inleda försoningsarbete på gräsrotsnivå. Jag vill även nämna att Lutherska Världsförbundet och All Africa Council Of Churches nyligen inlett förhandlingar med kyrkorna i Rwanda och rwandiska regeringsföreträdare om ett utbildnings- och diskussionsprogram i syfte att närma olika grupper i samhället till varandra. En ansökan om stöd till detta program sägs vara på väg till SIDA. Regeringen ser positivt på detta initiativ.

Det är viktigt att se Rwandakonflikten i ett regionalt perspektiv. Konflikter och flyktingströmmar spiller lätt över från ett land till ett annat. OAU och Global Coalition för Africa höll nyligen en konferens om demobiliseringsproblem i regionen, och Sverige bidrog genom SIDA till konferensens genomförande. Vi har vidare uttryckt vårt stöd

för den av OAU initierade konferensen om flyktingar och internflyktingar i regionen som planeras äga rum i början av nästa år i Burundi.

Anf. 62 TALMANNEN:

Då frågeställaren inte synes vara närvarande i kammaren ber jag med tack till biståndsministern att få förklara överläggningen i denna fråga avslutad.

12 § Svar på frågorna 1994/95:145 och 166 om biståndet till Gaza m.m.

Anf. 63 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Erling Bager har frågat mig på vilket sätt regeringen avser tillvarata de enskilda organisationernas kunskaper och erfarenheter i uppbyggnadsarbetet i Gaza.

Berndt Ekholm har frågat mig om regeringen är beredd att snabbt utöka det svenska biståndet till Gazaremsan och medverka till att olika givarländer forcerar sina biståndsinsatser.

Jag besvarar de två frågorna i ett sammanhang.

Det svenska biståndet till det palestinska folket uppgår under innevarande budgetår till minst 250 miljoner kronor. Drygt 100 miljoner av dessa går på olika sätt direkt till Gaza, Västbanken och den palestinska administrationen. SIDA har i uppdrag att bereda och genomföra insatser till stöd för det palestinska folket och till stöd för fredsprocessen. I detta sammanhang har regeringen angett fem mål för det svenska stödet.

Det första målet är att förbättra det palestinska folkets levnadsvillkor genom sociala och humanitära insatser. Detta sker genom stöd till FN-organisationen UNRWA, men även genom bilateralt stöd genom svenska enskilda organisationer inom hälsosektorn.

Det andra målet är att bidra till att bygga upp palestinska demokratiska institutioner och samhällsstrukturer för självstyre. Detta sker genom direkt stöd till palestinska institutioner, såsom enheten för hälsoplanering, stöd till utbildning av palestinsk civilpolis samt allmänt budgetstöd.

Det tredje målet är att bidra till ekonomisk utveckling och sysselsättning, t.ex. genom s.k. infrastrukturinsatser. På detta område pågår för närvarande ett intensivt förberedelsearbete. Att snabbt skapa sysselsättning och inkomster i framför allt Gaza är av största betydelse för fredsprocessens fortsättning.

Det fjärde målet är att verka för demokratisk samhällsutveckling och ökad respekt för mänskliga rättigheter. Inom detta område bedrivs ett omfattande arbete med palestinska enskilda organisationer, bl.a. den oberoende MR-kommission som leds av Hanan Ashrawi.

Det femte och sista målet är att bidra till den multilaterala fredsprocessen genom att fungera som samordnare av frågor rörande palestinska flyktingbarns välfärd. Detta arbete, som leds av en arbetsgrupp inom UD/SIDA under ledning av ambassadör Thomas Hammarberg, går ut

på att identifiera, analysera, delfinansiera och mobilisera ett internationellt stöd till insatser för palestinska flyktingbarn.

Som svar på Erling Baggers fråga om på vilket sätt regeringen avser tillvarata enskilda organisationers kunskaper och erfarenheter i uppbyggnadsarbetet i Gaza, vill jag därför understryka att det svenska biståndet under många år till stor del har kanaliserats genom enskilda organisationer, såväl svenska som palestinska och i viss mån israeliska. Erfarenheterna av detta samarbete har varit och är mycket goda. Det är självklart att även i försättningen i stor utsträckning arbeta genom kompetenta enskilda organisationer och att fortsätta den mycket öppna och värdefulla dialogen med organisationerna.

Berndt Ekholm frågar om en utökning av det svenska biståndet till Gaza. Det är regeringens uttalade avsikt att på ett påtagligt sätt öka det svenska engagemanget och stödet för fredsprocessen i Mellanöstern. En naturlig del av ett sådant ökat engagemang är ett ökat svenskt bistånd till området. Diskussioner om detta pågår för närvarande. Som ett led i regeringens arbete med att öka engagemanget i Mellanöstern har en särskild arbetsgrupp nyligen återigen inrättats på Utrikesdepartementet.

Berndt Ekholm frågar även om regeringen är beredd att medverka till att andra givarländer forcerar sina biståndsinsatser till området. Denna fråga kan jag enkelt besvara med ett ja. Regeringen har redan inlett dialog med en rad givarländer om gemensamma ansträngningar för att påskynda genomförande av biståndsinsatser i Gaza.

Anf. 64 ERLING BAGER (fp):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Det var ett positivt och utförligt svar.

Det är viktigt att vi från svensk sida bidrar till fredsprocessen i Gaza och på Västbanken. Den svenska regeringen har ju tidigare beslutat att stöda uppbyggnaden av exempelvis bostäder och VA-ledningar i Gaza och att förbättra infrastrukturen. Jag tror att det är väldigt viktigt.

SIDA har också, som framgår av svaret, fått i uppdrag att se till att de etablerade kontakter som finns med exempelvis svenska fristående organisationer kan tillvaratas. Det är viktigt att det görs. Handfasta, omedelbara insatser för att förbättra levnadsförhållandena i flyktinggettona i Gaza är mycket nödvändiga för att fredsprocessen skall kunna fortsätta och för att lugna den snart explosiva situation som råder i de självstyrande områdena. Det är viktigt för att fredsprocessen skall kunna säkras och möjligheter tillvaratas.

Det framgår också av statsrådets svar att de goda kontakter som ideella föreningar har haft skall fortsätta och att Utrikesdepartementet avser att inom kort inbjuda berörda svenska enskilda organisationer till ett samrådsmöte om biståndet i Gaza och på Västbanken. Det är väldigt positivt.

Jag vill då peka på att vi i Sverige har Jabbokfonden, som har direkta kontakter med Palestinian Housing Council, och att man kan pröva de vägar som finns och som är upparbetade. I det här fallet handlar det i första hand om att få till stånd hjälp för flyktinglägrets folk. Jag tycker

Prot. 1994/95:31
29 november

Svar på frågor

att man skall fortsätta använda den kunskap som finns i svenska organisationer.

Anf. 65 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Också jag vill tacka biståndsministern för svaret. Det är inte alltid man har anledning att vara nöjd med ett svar, men det här är ett mycket positivt svar – det är utförligt, och det är också klarläggande. Jag hoppas verkligen att det blir möjligt för regeringen att nå framgång i det interna arbetet med att konkret utöka stödet, så att man också kan öka det ekonomiska engagemanget i området. Läget är ju nu akut.

Efter de palestinska dödsskjutningarna av palestinier har naturligtvis läget blivit oerhört spänt. Detta bottnar i djupgående motsättningar, vilka ytterst får sin näring i de utomordentligt dåliga levnadsförhållandena i Gazaområdet; jag har själv under flera resor kunnat se hur illa det är. Egentligen har palestinerna nu satts att administrera ett enda stort flyktingläger, som består av 800 000 människor, och det är naturligtvis inte särskilt lätt. Befolkningen i området är beroende av att kunna arbeta i Israel, men gränserna är som en följd av oroligheterna stängda, och situationen blir därför förvärrad.

Nu har vi fått fred i området, och då gäller det att verkligen ta vara på de möjligheter som finns. Av 2,4 miljarder dollar, varav 700 miljoner skall utbetalas i år, har endast 70 miljoner utbetalats. Detta är naturligtvis inte till fyllest.

Jag undrar därför: Vilka möjligheter har regeringen att föra en diskussion med Världsbanken om konkreta åtgärder som underlättar mottagandet? Det finns naturligtvis brister på palestinsk sida, men det finns också brister i givarländerna. På vilket sätt kan regeringen utöva påtryckningar på Världsbanken så att man snabbare ser till att bidra till att de här insatserna kommer i gång?

Anf. 66 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag vill först ge en kommentar till vad Erling Bager sade. Vi står nu inför ett nytt, mycket aktivt skede i svensk Mellanösternpolitik. Vi kommer på nytt att gå in som en aktör och vara närvarande på platsen med ett stort bistånd och med en utökad personal. Vi ser i detta läge medverkan av de svenska och internationella enskilda organisationerna som synnerligen viktig, och det är därför jag har inbjudit representanter för alla de svenska organisationer som är verksamma i Mellanöstern, och särskilt i de ockuperade områdena, till ett samrådsmöte som skall äga rum inom kort, före jul. Vi skall då diskutera det vidare samarbetet, och vi skall orientera om våra planer.

Vi är, Berndt Ekholm, nu inne i ett mycket intensivt skede av dialog med andra länder och olika organisationer, t.ex. FN-organ som UNDP och UNWRA, och vi skall i denna fråga också ha ett samtal med representanter för Världsbanken.

Över huvud taget sker nu en kraftsamling för att vi i mitten av december, närmare bestämt den 12 december, när Yasser Arafat och Shimon Peres kommer till Stockholm, skall kunna presentera ett samlat

svenskt paket rörande insatser av den typ som både Berndt Ekholm och Erling Bager har efterlyst.

Prot. 1994/95:31
29 november

För att stämna av och förbereda det här ordentligt hade jag i förra veckan överläggningar dels med palestiniernas planeringsminister, dels med den amerikanske chefsförhandlaren Dennis Ross i Washington, och jag träffar nu på torsdag Shimon Peres för vidare diskussion. Parallellt med detta har också utrikesministern haft ingående samtal med den norska regeringen, så att vi skall vara väl samordnade.

Vi skall därför göra det vi skall göra i området. Det finns en hel del att göra, och alla krafter behövs i medverkan.

Svar på frågor

Anf. 67 ERLING BAGER (fp):

Fru talman! Som framgick av mitt förra inlägg är jag nöjd med svaret. Det går i den riktning jag själv strävar, nämligen mot att vi skall driva på fredsprocessen, se till att ideella organisationer, svenska organisationer som har kontakter, kan användas i fredsprocessen. Det är viktigt att det här kommer till stånd snabbt. Det framgick av statsrådets senaste inlägg att träffen sker före årsskiftet, vilket är positivt.

Det finns en organisation nere i Israel som arbetar med något som kanske är den svåraste uppgiften, nämligen att verka för fred och försoning mellan de människor som bebor landet. Denna förening i Israel kan också användas i det viktiga fredsarbetet.

Anf. 68 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Jag är naturligtvis väldigt glad över att regeringen är beredd att trappa upp insatserna och engagemanget för Palestinafrågan. Det är helt enkelt också nödvändigt i den situation som vi nu befinner oss i.

Jag ser det som väldigt angeläget med påtryckningar på Världsbanken om att man därifrån i vissa sammanhang kanske inte skall ställa så höga krav som man nu ställer på mottagarna. Man måste ju ha förståelse för att de palestinska myndigheterna har ett utomordentligt svårt utgångsläge att arbeta utifrån, och man måste ta stor hänsyn till det. Det är inte fråga om någon modern statsbildning, utan i praktiken en form av u-land, och man kan därför inte ställa hur höga krav som helst.

En fråga som jag tycker är väldigt viktig och som jag vill höra biståndministerns synpunkt på är i vad mån vi kan påverka Israel att öppna sina gränser. Många av palestinierna i det här området har ju arbete i Israel. Jag tror inte att det är någon konstruktiv politik att sluta gränserna, utan jag tror snarare att man bygger upp motsättningar på det viset. Även om jag kan förstå varför Israel sluter gränserna, tror jag inte att det är en särskilt klok politik. Det vore bättre att öppna gränserna och därigenom ge palestinierna arbete.

Anf. 69 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Det är en mycket känslig fråga som Berndt Ekholm tar upp på slutet. De olika terroråd som har ägt rum mot israeliska medborgare och även bosättare har i Israel skapat en opinion, som kanske till sin majoritet också börjar bli negativ gentemot fredsprocessen.

Därför har regeringen i Israel funnit sig tvingad till att vidta åtgärder som stryper utförseln av varor från Gazaområdet och framför allt rörligheten över gränsen mellan Gaza och Israel. Detta leder bl.a. till att palestinier i Gaza förlorar sina arbeten.

Detta är en diskussion som den israeliska regeringen är mycket medveten om, och man vill komma ifrån problemet. Det ligger i Israels eget intresse, det är av intresse för den gemensamma säkerheten mellan palestinier och israeler att man kommer ifrån den här situationen. Vi fortsätter dialogen om detta.

Jag kan nämna att ett av de projekt som vi nu försöker förbereda och genomföra snabbt syftar till att skapa arbetstillfällen nära gränsen så att man därigenom kan komma ifrån den här stängningsproblematiken.

Anf. 70 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Till sist vill jag bara understryka, precis som det står i biståndsministrarnas svar, att sysselsättningsfrågan är central när det gäller att lösa problemen i Gaza. Jag förstår mer än väl Israels problem, men jag tror inte att det är möjligt att klara av sysselsättningen på Gazaremsan i ett slutet rum. Det är nödvändigt att etablera någon form av samarbete över gränserna och att det kan ske under trygga former.

Det innebär att palestinier också kan arbeta i Israel, precis som man gjorde förr. Jag kommer inte ihåg siffrorna exakt, men jag tror att det en gång i tiden var 60 000–70 000 som arbetade där. Nu är det kanske 10 000. Med stängda gränser kommer väl i stort sett inga alls över. Detta är en nyckelfråga.

Jag hoppas att det skall vara möjligt för Sverige att påverka i en god samtalston så att vi får en öppnare attityd här. Jag tackar så mycket för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1994/95:171 om reningen av Dalälven

Anf. 71 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig om hur långt projektet med att rena Dalälven har kommit.

Regeringen beslöt att i november 1987 tillsätta en särskild delegation, Dalälvsdelegationen, med uppgift att rena Dalälven inom tio år. För detta ändamål har delegationen disponerat 100 miljoner kronor.

Dalälvsdelegationens arbete har bl.a. resulterat i ett åtgärdsprogram för att rena Dalälven. Inom ramen för detta har en handlingsplan för att minska kväveläckaget av närsalter från jordbruksmark genomförts av Länsstyrelsen i Kopparbergs län. Åtgärder har genomförts vid ett tiotal industrier för att minska utsläpp av förorenande ämnen och en fosforrening på minst 95 % har införts vid kommunala reningsverk. Vidare har en tillsynskampanj genomförts, vilket inneburit att det har upprättats kontrollprogram för att minska oljeutsläppen från vattenkraftverk,

att kontrollen av bilvårdsanläggningar har skärpts och att kemikalietillsynen och myndigheternas beredskap för olyckor har förbättrats. Ett informationssystem för miljöfrågor är vidare under utveckling vid Länsstyrelsen i Kopparberg.

Delegationen konstaterar också i sin åtgärdsplan att det inte helt klart framgick av miljöskyddslagen vem som hade det juridiska ansvaret för att genomföra återställningsåtgärder vid vissa områden. Enligt den bedömning som gjordes skulle det bli kostsamt och ta lång tid att rättsligen pröva detta.

Det var bakgrunden till att regeringen 1991 tillsatte en förlikningsman med uppgift att tillsammans med berörda företag och myndigheter träffa en överenskommelse om genomförandet av erforderliga åtgärder. Förhandlingar upptogs med såväl Boliden Mineral AB som Stora Kopparbergs Bergslag AB.

Med Stora Kopparbergs Bergslag AB ingicks ett avtal i september 1992 om åtgärder för att minska metallläckaget från gruvavfall i Falun. Regeringen godkände avtalet i december samma år, och under tidsperioden fram till år 2002 uppskattas statens insatser till ca 39 miljoner kronor. De stora åtgärderna kommer att genomföras under åren 1997–2001.

Trots stora ansträngningar kunde tyvärr inte något liknande avtal komma till stånd med Boliden Mineral AB om gruvavfallet i Garpenberg. I våras föreslog därför förlikningsmannen att förhandlingsarbetet skulle avbrytas, och regeringen beslöt i augusti i år att arbetet skulle avslutas både för förlikningsmannen och Dalälvsdelegationen. Enligt uppgift har Naturvårdsverket för avsikt att hos Koncessionsnämnden för miljöskydd pröva ansvarsfrågorna för att återställa gruvavfallsdeponierna i Garpenbergsområdet. Förberedelser för en sådan prövning pågår.

Projektet med att rena Dalälven kommer inte att kunna genomföras till 1997 men väl till år 2002. De stora saneringsåtgärderna kommer att genomföras under åren runt sekelskiftet.

Anf. 72 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Tack för svaret. Detta är ju en långdragen process. Jag har full förståelse för att man inte har lyckats göra detta på tio år, som var målet. Detta är kanske mycket större än man trodde från början.

Dalälven har ju länge stått för de största utsläppen av tungmetaller i Östersjön. Vi kan inte enbart belasta öststaterna för den dåliga miljön i Östersjön. Vi är också medansvariga. De största utsläppen kommer från gruvavfallet både i Falun och i Garpenberg.

I Falun kommer Stora att satsa 40 miljoner och staten 39 miljoner – jag trodde att det var 40 miljoner. Det kommer säkert att åstadkomma en hel del förbättringar, även om det inte löser problemen. Jag tror inte att man når upp till en minskning på 95 %, som målet är. Det är någonting som framtiden får utvisa.

I Garpenberg har Boliden inte velat ta sin del av ansvaret, och det är det stora problemet. Riksdagen och regeringen måste naturligtvis försöka att påverka Boliden så att det händer något. Om man inte

Prot. 1994/95:31
29 november

Svar på frågor

kommer någon vart där kvarstår kanske nästan hälften av utsläppen – jag kan inte säga exakt.

Det går nu att bada på flera håll i älven, t.ex. i min hemstad Borlänge, utom vid vissa stora reningsverk och industrier. Det betyder att det inte går på många ställen. Det går också att fiska på stora områden, och man kan även äta fisken – så visst har det skett stora förbättringar. Men det finns fortfarande problem kvar.

Jordbruket har minskat sina utsläpp, men det kommer fortfarande stora utsläpp av urea från Dala Airport. Jag kan återkomma till det i mitt nästa inlägg.

Anf. 73 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Fru Pohanka och jag är eniga om hur viktigt det är att rena Dalälven både för Dalälvens skull och för Östersjöns skull. Det viktigaste är inte om det tar 10 eller 15 år, utan det viktigaste är att det blir gjort och att någon är framsynt nog att börja. Därför vill jag också ge en eloge till fru talmannen som tog initiativ till det här viktiga arbetet.

Sedan kan vi bara beklaga att vi inte har fått något avtal med Boliden. Nu går det tyvärr via Koncessionsnämnden för miljöskydd, vilket gör att det kan ta litet längre tid. Men å andra sidan räknar vi med att det förr eller senare skall bli klart också med Boliden.

Anf. 74 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Jag hade ju interpellationer och frågor tillsammans med talmannen under min förra riksdagsvistelse. Detta är ingen ny fråga. Jag kommer att återkomma till den igen.

Flygplatsen Dala Airport har ju varit föremål för koncessionshandlingar. Där har man byggt upp vallar runt om, men det är så vansinnigt gjort att när man skottar snö kommer snön med föroreningar utanför. Sedan tar de vägen ner i vattensystemet i alla fall. Det finns brister där, även om det har hänt litet grand. Föroreningarna går så småningom genom vattensystemet ut i Dalälven och hamnar i naturskyddade fågelområden m.m.

Nu har ju Dalälvsdelegationen upplösts, och Naturvårdsverket har tagit över ansvaret. Jag tycker att det är synd att den upplöstes, men det finns säkert skäl för det.

Vi hade ju tre pilotprojekt som pågick samtidigt. Det var Sundsvall, Hisingen och Dalälven. Efter tio år borde man kunde fortsätta efter att ha utvärderat dessa. Vad säger miljöministern om det?

Anf. 75 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag har ju inte suttit på min stol så många veckor ännu, men jag tycker att det är viktigt att vi utvärderar de projekt som ha varit och lär av det som har fungerat bra och tittar på problemen för att kunna göra liknande lyckosamma projekt i framtiden. Vi får komma tillbaka till det.

Anf. 76 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Detta är inget litet projekt. Det är kanske det största av dem. Därför är det särskilt viktigt att titta på det. Man har fortfarande inte utrett skogsbruket och trafiken ordentligt.

Trafiken är ju den största förorenaren. Man har inte tagit reda på hur mycket som kommer ner i Dalälven från trafiken. Jag tycker att det också hör till bilden. Nu ökar ju timmertransporterna genom Dalarna. De förs över från tåg till lastbilar. Hur mycket ökar det utsläppen? De berör ju även Dalälven eftersom vägarna till stor del går längs älven.

Det finns saker kvar att göra, men jag är mycket glad för det som har blivit gjort. Det vill jag betona. Men det finns kanske ytterligare saker som kan utredas av Miljödepartementet.

Anf. 77 Miljöminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det finns mycket kvar att göra på miljöområdet. Allt går väl inte in under projektet att rena Dalälven ens i Dalarna. Trafikfrågorna och skogsfrågorna måste ju också ses i ett större sammanhang. Där kommer regeringen att komma tillbaka när det gäller en trafikkommission. Vi kommer också tillbaka till sektorsprogrammen för att hitta bra miljömål inom respektive sektorer.

Jag hoppas att vi får chansen till fortsatta debatter om hur vi skall klara trafiken, skogen m.m. i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1994/95:163 om indirekt tobaksreklam

Anf. 78 Statsrådet ANNA HEDBORG (s):

Fru talman! Barbro Westerholm har frågat mig hur arbetet med lagförslaget om ett förbud mot indirekt tobaksreklam kommer att bedrivas.

I samband med riksdagsbehandlingen av propositionen om Vissa ändringar i tobakslagen gav riksdagen regeringen till känna (bet. 1993/94:SoU17, rskr. 1993/94:149) att regeringen skyndsamt bör utreda frågan om ett förbud mot förtäckt tobaksreklam och därefter återkomma till riksdagen.

Den 1 september i år beslutade regeringen om direktiv (Dir. 1994:88) för en utredning om förbud mot indirekt tobaksreklam. En särskild utredare kommer att utses denna vecka.

Anf. 79 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Skälet till att riksdagen också ville förbjuda indirekt reklam är att reklamen har ändrat karaktär, från att från början vara produktinformation till att nu vara livsstilsreklam. Reklam för välkända tobaksvarumärken åsätts ju inte bara tobaksvaror utan också fritidsskåder, ryggsäckar, solglasögon m.m.

Genom att kringgå reklamrestriktionerna driver tobaksbolagen på ett cyniskt sätt gäck med dem som bedriver nationell folkhälsopolitik. Allmänheten möts av dubbla budskap. Att reklam har försäljningsdri-

Prot. 1994/95:31

29 november

Svar på frågor

vande effekt ifrågasätts av industrin. Men man skulle ju inte satsa så mycket pengar på reklamen om det inte gav resultat i kassan.

Reklamförbud anses av många strida mot tryckfrihetsförordningen. Men sedan mitten av 70-talet finns det ett avsnitt i svenska tryckfrihetsförordningen där det sägs att det är möjligt att förbjuda annonsering av såväl tobaksvaror som alkoholhaltiga drycker.

I debatten om den indirekta reklamen har man, tycker jag, överdrivit svårigheten att införa förbud.

Inom EU har EG-domstolen klarlagt att det faktum att ett visst varumärke används på tobaksvaror i ett EU-land inte hindrar ingripande mot sådan användning i ett annat land. För övrigt har EU-kommissionen också lagt fram ett direktivförslag om förbud mot direkt och indirekt tobaksreklam.

Tobak är faktiskt den enda lagligt försålda produkt i världen som leder till allvarliga skador och död när den används så som tillverkaren har avsett.

Hade det inte varit möjligt att använda Tobaksutredningens lagförslag här i stället för att gå på utredning? Och om man nu går på utredning, vilken tidsram skall utredaren då arbeta med?

Anf. 80 Statsrådet ANNA HEDBORG (s):

Fru talman! Vi är helt överens om att det – om hjärtat får tala – inte råder något tvivel om att varje form av tobaksreklam borde förbjudas.

Problemet är att alla inte är riktigt lika eniga om att frågan ännu utretts i botten vad gäller tryckfrihet och grundlag. Därför får utredningsmannen, som för övrigt är hovrättslagman Nils-Olof Berggren, det här uppdraget. Han skall vara färdig den 31 maj 1995. Sedan får vi se om och på vilket sätt det kan vara möjligt att ge sig i kast med frågan igen.

Anf. 81 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Det är bra att man har både en person och en tidsram för det här. Detta brådskar ju inte bara när det gäller vad som händer i Sverige utan faktiskt också när det gäller vad som händer i andra länder.

I Baltikum satsar tobaksbolagen, inte minst det svenska företaget, väldigt hårt nu. Det gäller reklam riktad mot främst kvinnor och barn. Det senaste jag sett är att Svenska Tobaks AB har skickat ut en inbjudan till Sveriges tidningsredaktioner att delta i en pressresa till Tallinn den 29 – den 30 november. Resan betalas av Svenska Tobaks AB och innefattar naturligtvis besök på det svenska företaget. Var man landar här vet vi väl först när resan är verkställd. Detta visar i alla fall på aktiviteten från tobaksbolagens sida.

Jag ser fram emot den sista maj och hoppas att alla problem då är lösta när det gäller den indirekta reklamen och lagstiftningen.

Anf. 82 Statsrådet ANNA HEDBORG (s):

Fru talman! Tyvärr har den lagstiftning som vi i Sverige kan tänkas genomföra inte någon effekt på vad som händer i Tallinn, utan där bestäms på annat håll om den saken.

Naturligtvis är det inte svårt att reagera mot en del av den reklamverksamhet som äger rum och inte minst mot det försåtliga i just den indirekta tobaksreklam som har dykt upp under senare tid. Det gör att också jag ser fram emot att få ta emot nämnda utredning. Sedan får vi se vad som kan göras åt saken vid en senare tidpunkt.

Anf. 83 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Naturligtvis bestämmer baltstaterna själva vilken reklam de vill ha. Men vad vi i vårt land gör påverkar väldigt mycket. Det gäller också andra länder, t.ex. Frankrike och Finland, som är inne på samma linje.

En av de viktigaste mänskliga rättigheterna är ju rätten till hälsa. Den rätten hotas av tobaksreklamen, som är ägnad att påverka barn och ungdom i den ålder då de är mycket mottagliga för sådana här budskap.

Alla länder tvingas göra avvägningar och att dra upp gränser för mänskliga och medborgerliga rättigheter när utövandet av en rättighet hotar en annan. Jag tycker att Sverige borde höra till föregångsländerna när det gäller att värna om våra medborgares hälsa och ha ett heltäckande program i fråga om att förebygga tobakens skadeverkningar. Det inbegriper också reklamen.

Anf. 84 Statsrådet ANNA HEDBORG (s):

Fru talman! Också på denna punkt är vi överens. Frågor som gäller både livsstil och folkhälsa, och det gör tobaksfrågorna, är viktiga. Här är internationell samverkan väsentlig.

Vi importerar mycket av den kultur som det sist och slutligen handlar om i dessa frågor. Men naturligtvis exporterar vi också vår lilla del av kulturen. På de här områdena är det viktigt att utveckla samverkan. Det är också viktigt att göra rätt hemma.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förkortad motionstid

Föredrogs och hänvisades
Proposition 1994/95:114 Ytterligare medel till översättning av EG:s regelverk till utrikesutskottet

Regeringen hade föreslagit att riksdagen skulle besluta att motions tiden för denna proposition förkortades till sju dagar.

Kammaren beslöt att förkorta motionstiden till att utgå måndagen den 5 december.

Prot. 1994/95:31
29 november

Svar på frågor

Prot. 1994/95:31

29 november

Svar på frågor

Motioner

1994/95:K4 – K9 till konstitutionsutskottet

16 § Kammaren åtskildes kl. 15.48.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om svar på interpellation	1
3 § Svar på fråga 1994/95:173 om avvisning av barn.....	1
Anf. 1 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):	1
Anf. 2 RAGNHILD POHANKA (mp):	2
Anf. 3 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):	2
Anf. 4 RAGNHILD POHANKA (mp):	3
Anf. 5 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):	3
Anf. 6 RAGNHILD POHANKA (mp):	3
Anf. 7 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):	3
Anf. 8 RAGNHILD POHANKA (mp):	4
Anf. 9 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):	4
4 § Svar på fråga 1994/95:175 om de irakiska feilikurderna.....	4
Anf. 10 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):	4
Anf. 11 RAGNHILD POHANKA (mp):	4
Anf. 12 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):	5
Anf. 13 RAGNHILD POHANKA (mp):	5
Anf. 14 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):	6
Anf. 15 RAGNHILD POHANKA (mp):	6
Anf. 16 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):	6
Anf. 17 RAGNHILD POHANKA (mp):	6
Anf. 18 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):	6
5 § Svar på fråga 1994/95:139 om användningen av anti- personella minor	7
Anf. 19 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):	7
Anf. 20 ANDERS SVÄRD (c):	7
Anf. 21 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):	8
Anf. 22 ANDERS SVÄRD (c):	8
Anf. 23 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):	8
Anf. 24 ANDERS SVÄRD (c):	9
6 § Svar på fråga 1994/95:164 om posten och formerna för adresser	9
Anf. 25 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):	9
Anf. 26 SIGGE GODIN (fp):	10
Anf. 27 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):	10
Anf. 28 SIGGE GODIN (fp):	11
Anf. 29 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):	11
Anf. 30 SIGGE GODIN (fp):	11
Anf. 31 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):	11
Anf. 32 SIGGE GODIN (fp):	12

7 § Svar på fråga 1994/95:161 om uppsägning av kommunal- och landstingsanställda	12
Anf. 33 Arbetsmarknadsminister ANDERS	
SUNDSTRÖM (s):	12
Anf. 34 LARS STJERNKVIST (s):.....	12
Anf. 35 Arbetsmarknadsminister ANDERS	
SUNDSTRÖM (s):	13
Anf. 36 LARS STJERNKVIST (s):.....	13
Anf. 37 Arbetsmarknadsminister ANDERS	
SUNDSTRÖM (s):	14
Anf. 38 LARS STJERNKVIST (s):.....	14
8 § Svar på fråga 1995/96:170 om nya arbetstillfällen.....	14
Anf. 39 Arbetsmarknadsminister ANDERS	
SUNDSTRÖM (s):	14
Anf. 40 DAN ERICSSON (kds):	14
Anf. 41 Arbetsmarknadsminister ANDERS	
SUNDSTRÖM (s):	15
Anf. 42 DAN ERICSSON (kds):	15
Anf. 43 Arbetsmarknadsminister ANDERS	
SUNDSTRÖM (s):	16
Anf. 44 DAN ERICSSON (kds):	16
Anf. 45 Arbetsmarknadsminister ANDERS	
SUNDSTRÖM (s):	16
Anf. 46 DAN ERICSSON (kds):	17
9 § Svar på frågorna 1994/95:150 och 158 om åtgärder mot underhållningsvåldet.....	17
Anf. 47 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s):	17
Anf. 48 SIVERT CARLSSON (c):	18
Anf. 49 AGNE HANSSON (c):	19
Anf. 50 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s):	19
Anf. 51 SIVERT CARLSSON (c):	20
Anf. 52 AGNE HANSSON (c):	20
Anf. 53 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s):	21
10 § Svar på fråga 1994/95:165 om professurer vid de mindre och medelstora högskolorna.....	21
Anf. 54 Utbildningsminister CARL THAM (s):	21
Anf. 55 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c):	21
Anf. 56 Utbildningsminister CARL THAM (s):	22
Anf. 57 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c):	22
Anf. 58 Utbildningsminister CARL THAM (s):	22
Anf. 59 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c):	22
Välkomsthälsning.....	23
Anf. 60 TALMANNEN:.....	23
11 § Svar på fråga 1994/95:162 om Rwanda	23
Anf. 61 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):	23

Anf. 62 TALMANNEN:	24
12 § Svar på frågorna 1994/95:145 och 166 om biståndet till Gaza m.m.	24
Anf. 63 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):	24
Anf. 64 ERLING BAGER (fp):	25
Anf. 65 BERNDT EKHOLM (s):	26
Anf. 66 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):	26
Anf. 67 ERLING BAGER (fp):	27
Anf. 68 BERNDT EKHOLM (s):	27
Anf. 69 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):	27
Anf. 70 BERNDT EKHOLM (s):	28
13 § Svar på fråga 1994/95:171 om reningen av Dalälven	28
Anf. 71 Miljöminister ANNA LINDH (s):	28
Anf. 72 RAGNHILD POHANKA (mp):	29
Anf. 73 Miljöminister ANNA LINDH (s):	30
Anf. 74 RAGNHILD POHANKA (mp):	30
Anf. 75 Miljöminister ANNA LINDH (s):	30
Anf. 76 RAGNHILD POHANKA (mp):	31
Anf. 77 Miljöminister ANNA LINDH (s):	31
14 § Svar på fråga 1994/95:163 om indirekt tobaksreklam	31
Anf. 78 Statsrådet ANNA HEDBORG (s):	31
Anf. 79 BARBRO WESTERHOLM (fp):	31
Anf. 80 Statsrådet ANNA HEDBORG (s):	32
Anf. 81 BARBRO WESTERHOLM (fp):	32
Anf. 82 Statsrådet ANNA HEDBORG (s):	33
Anf. 83 BARBRO WESTERHOLM (fp):	33
Anf. 84 Statsrådet ANNA HEDBORG (s):	33
15 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förkortad motionstid.....	33
16 § Kammaren åtskildes kl. 15.48.....	34

